

12. Синєокий О. В. Інформаційне право України та електронне право високих технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/books/2010/10sovipu.pdf – Назва з екрана.

13. Соснін О. В. Проблеми державного управління системою національних інформаційних ресурсів з наукового потенціалу України: Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – 572 с.

-----***-----

*А. А. Мельниченко,
к.ф.н., доцент, декан
ФСП НТУУ «КПІ»*

ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В СУСПІЛЬСТВО ЗНАНЬ

Дискусія про перехід від інформаційного суспільства до суспільства знань має певні особливості. Адже, незважаючи на проникнення інформаційних технологій практично у всі царини нашого суспільного життя, в Україні рівень розвитку продуктивних сил є вкрай низьким і не відповідає навіть тому етапу цивілізаційного розвитку, який заведено називати інформаційним суспільством. Наявний стан суспільного розвитку можна з впевненістю охарактеризувати як стадію деіндустріалізації, за умов якої відбувається переважання спекулятивно-торгового капіталу над промисловим. Вже декілька років нам доводиться спостерігати як індустріальні гіганти минулого з легкістю перетворюються на торгівельно-розважальні центри, бізнес-центри тощо. Здавалося б, класики концепції інформаційного (постіндустріального) суспільства (Д. Белл, У. Тофлер, З. Бжезинський) пророкували, що сфера послуг в інформаційному суспільстві буде домінувати над виробничою сферою, проте вони жодним чином не вказували, що розвиток індустрії послуг буде розвиватися за рахунок свідомого знищення індустрії високотехнологічного

промислового виробництва. В такому разі розмова про суспільство знань набуває суто футурологічного і, часто, спекулятивного характеру. Це жодним чином не означає, що таку дискусію не варто проводити. Дослідження перспектив майбутніх горизонтів поступу суспільства є вкрай важливими з огляду на необхідність побудови прогнозів і ймовірних сценаріїв розвитку майбутньої цивілізації. Більше того, розглядаючи право як один з головних регуляторів суспільних відносин, ми переконані, що дослідження правових засад функціонування інформаційного суспільства та суспільства знань є надзвичайно актуальним завданням, адже «правовий ідеал інформаційного права сьогодні лежить в сфері забезпечення прав і свобод особистості в інформаційному суспільстві, в створенні правових основ «інформаційної екології», орієнтованої на збереження балансу в складній системі інформаційних свобод та їх обмежень» [Белов Г.В. Парадигма информационного общества и становление информационного права // Теория и практика общественно-научной информации. – №18. – 2002. – С.39-54].

На відміну від багатьох дослідників суспільства знань ми обминемо розгляд його суто зовнішніх форм прояву і зосередимося на змістовних. Головний фокус дослідження ми спрямовуємо на систему суспільного відтворення, яка властива суспільству знань. Пам'ятаючи, що стадіями суспільного відтворення є виробництво, розподіл, обмін та споживання, а відтак – головними сферами діяльності має стати виробництво знань, розподіл знань, обмін знаннями та споживання знань. В такому випадку основними «китами» суспільства знань є: сфера науки, яка покликана продукувати і примножувати знання; сфера освіти, яка передбачає трансляцію накопичених знань, тим самим формуючи якісний людський капітал; інноваційна сфера, покликана на основі впровадження отриманих знань підвищувати якість та безпеку життя людини. Відтак, в суспільстві знань закони на кшталт наших вітчизняних законів «Про освіту»,

«Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність», повинні будуть отримати нове наповнення, адже будуть повинні регулювати новий тип – відносин, пов'язаних з виробництвом, обміном та використанням знань та інформації. Домінантними галузями права, які сьогодні ще не отримали відповідного розвитку, мають стати інформаційне право та право інтелектуальної власності. В цьому контексті дослідниця Абізова Р.Є. акцентує увагу на таких напрямках модернізації законодавства в світлі розвитку інформаційно-комунікаційних технологій: «1) формування системи гарантій доступу до сучасних інформаційно-комунікаційних мереж; 2) регламентація присутності держави і місцевого самоврядування в таких мережах; 3) розвиток спеціальних процедур юрисдикційного і неюрисдикційний характеру, пов'язаних з врегулюванням конфліктів при використанні електронно-обчислювальної техніки, інформаційних систем та інформаційно-комунікаційних технологій; 4) формування інститутів саморегулювання інформаційного співтовариства» [Абызова Е.Р. Правовая институализация электронного государства // Вестник Алтайской академии экономики и права. – №1 (43). – 2016. – С.35-38].

В соціально-професійній структурі суспільства знань на перший план виходять агенти роботи зі знаннями – когнітивні працівники (knowledge workers), до яких відносяться: виробники знань, що генерують нові знання; користувачі знань; організатори користування та роботи зі знаннями. В цьому випадку знову постають питання регулювання трудових відносин, в яких братимуть участь такі працівники, а відтак – постає питання реформування системи трудового законодавства згідно вимог інформаційного суспільства та суспільства знань.

В сучасних наукових дослідженнях існують критичні підходи до інтерпретації концепції суспільства знань, які акцентують увагу на загрозі використання правових механізмів для обмеження циркуляції нових

наукових знань в суспільстві через наявність приватної власності корпорацій на ці знання. Наслідком таких обмежень є можливе гальмування соціального прогресу.

На відміну від терміну «інформаційне суспільство», термін «суспільство знань» не закріплений в національному законодавстві України.

-----***-----

*С. В. Глібко,
к.ю.н., доцент, в.о. директора
Науково-дослідного інституту
правового забезпечення інноваційного
розвитку НАПрН України, доцент
кафедри господарського права НЮУ
ім. Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО БАНКІНГУ

Відповідно до баз даних Державних реєстрів патентів України на винаходи, корисні моделі та промислові зразки [1] банківські установи України здійснювали захист прав на належні їм об'єкти інтелектуальної власності, шляхом одержання патентів. Станом на 25 квітня 2016 року було зареєстровано, пов'язаних з банківською діяльністю 12 (4 з яких нечинні) патентів на винаходи, 19 (1 з яких нечинний) патентів на корисні моделі, та 41 патент на промисловий зразок (26 з яких нечинні). Більшість винаходів та корисних моделей передбачають системи, способи або процеси здійснення банківських операцій, частин банківських операцій або виконання певних дій, пов'язаних з проведенням таких операцій. Їх можна класифікувати за різними критеріями. На наш погляд, найбільш доцільно розподілити їх як об'єкти інтелектуальної власності відповідно до Міжнародної патентної класифікації [2] (далі – МПК) та співвіднести з